

KORRALDUS

Keskkonnaloa väljastamise korralduse eelnõu

1. OTSUS

Arvestades KMG OÜ (keskkonnaloa taotlemise hetkel AS YIT Eesti) 12.12.2019 esitatud keskkonnaloa taotlust ning 03.07.2026 esitatud parandatud taotlust ja võttes aluseks maapõueseaduse (*MaaPS*) § 48, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (*KeHJS*) § 3 lg 1 p 1, § 6 lg 2¹ ja 2³, § 9 lg 1, § 11 lg 2 ja 8¹ ning haldusmenetluse seaduse (*HMS*) § 53, § 61 lg 1 **otsustab Keskkonnaamet:**

1.1 Anda ettevõttele KMG OÜ (registrikood 16196755) tähtajaline keskkonnaluba Kiusumetsa liivamaardlas Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldisel maavara kaevandamiseks nr KL-527395 kehtivusajaga 15 aastat.

1.2 Määrata keskkonnaloale nr KL-527395 kõrvaltingimused lähtuvalt käesoleva korralduse peatükis 3.4 "Kõrvaltingimuste seadmine" toodust.

1.3 Korraldus jõustub ettevõttele KMG OÜ teatavakstegemisel.

2. ASJAOLUD

2.1 Taotluse läbivaatamine

KMG OÜ (keskkonnaloa taotlemise hetkel AS YIT Eesti; registrikood 16196755, aadress Betooni tn 28, Lasnamäe linnaosa, Tallinn, Harju maakond, Eesti) esitas 12.12.2019 kirjaga nr 226/2533 Keskkonnaametile Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 06.01.2020 nr 12-2/20/4 ning üle toodud keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS 30.03.2020 menetluse nr M-109088 juurde), 09.03.2026 muudetud taotluse nr T-KL/1032474 ning 03.07.2026 korrigeeritud taotluse nr T-KL/1032474-3 (nõuetele vastav taotlus on registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 03.07.2026 nr DM-135912-10; edaspidi ka *taotlus*).

Taotletav Kiusumetsa liivakarjäär asub Pärnu maakonnas, Häädemeeste vallas, Majaka külas eraomandisse kuuluval Kilmezsi (katastritunnus 21303:002:0472, sihtotstarve 100% maatulundusmaa) katastriüksusel ja riigile kuuluval Orajõe metskond 57 (katastritunnus 21303:005:0354, sihtotstarve 100% maatulundusmaa). Loa andmise korral tuleb katastriüksuste sihtotstarve kaevandamisega hõlmatud osas muuta mäetööstusmaaks.

Taotletav mäeeraldis hõlmab Kiusumetsa liivamaardla (maavarade registri registrikaart nr 0749)

ehitusliiva aktiivse tarbevaru 2 ja 3 plokki ning täiteliiva aktiivse tarbevaru 4 plokki. Taotletava Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldise pindalaks on 17,84 ha ja mäeeraldise teenindusmaa pindalaks 18,92 ha.

Seisuga 01.01.2026 on Kiusumetsa liivakarjääri piires olevate plokkide jääkvaru järgmine:

2 plokk (ehitusliiv) – 746 tuh m³,

3 plokk (ehitusliiv) – 4 tuh m³,

4 plokk (täiteliiv) – 4 tuh m³.

Ehitusliiva kaevandatava varu maht on 707 tuh m³ ja täiteliiva kaevandatava varu kogus on 2 tuh m³. Keskkonnaluba taotletakse 15 aastaks keskmise aastase kaevandamismahuga 48 tuh m³.

Maavara kasutusala on üld- ja teedeehitus. Katendi maht mäeeraldisel on 71 tuh m³, sealhulgas mulla kogus 71 tuh m³. Mäeeraldiselt kooritavat katendit saab kasutada karjääri korrastamisel. Taotluse kohaselt korrastatakse Kiusumetsa liivakarjäär veekoguks ja metsamaaks.

Keskkonnaamet kontrollis taotleja esitatud taotlusmaterjalide vastavust maapõueseaduses (edaspidi *MaaPS*), keskkonnaseadustiku üldosa seaduses (edaspidi *KeÜS*) ja keskkonnaministri 23.10.2019 määruses nr 56 „Keskkonnanõuete esitamise ja loa andmise kord ning keskkonnanõuete taotluse ja loa andmekoosseis“ sätestatud nõuetele ning pidas andmeid piisavaks taotluse menetlemiseks.

Riigilõiv 500 eurot on tasutud 27.12.2019 riigilõivuseaduse § 136² lõike 1 punkti 4 kohaselt.

Keskkonnanõuete esitamise taotlust on kontrollinud maavarade registri vastutav töötaja Maa-amet (alates 01.01.2025 Maa- ja Ruumiamet) 15.01.2020 kirjaga nr 9-3/20/530-2 (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 15.01.2020 nr 12-2/20/4-2) ja muudetud taotlust Eesti Geoloogiateenistus 12.06.2026 kirjaga nr 13-1/26-915 (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 15.06.2026 nr DM-135912-8).

Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldis piirneb põhja- ja lääne pool Põhja-Liivimaa linnualaga (EELIS kood EE0040344) ning põhja pool projekteeritava Metsavajakute looduskaitsealaga (EELIS kood -183077892). Põhja-Liivimaa linnuala on Kiusumetsa liivakarjääri piirkonnas siseriikliku kaitse all Massiaru hoiualana (EELIS kood KLO2000297) ja Kiusumetsa hoiualana (EELIS kood KLO2000242).

Kiusumetsa maardla piirneb lõuna pool Lätis Põhja-Vidzeme biosfääri kaitsealaga.

Mäeeraldise teenindusala läbib põhjast lõunasse eravalduks olev Kiusumetsa tee (tee nr 2130506).

Mäeeraldise teenindusala kattub täielikult maaparandussüsteemiga KIVIARU (TTP-256) (vid tunnus 6115230030060/001).

Mäeeraldisel lähim elamu asub ca 1,6 km kaugusel kirde pool, Vallimäe maaüksusel (katastritunnus 21303:002:0019).

2.2 Taotluse ning otsuse eelnõu avalikustamine ning menetlusosaliste teavitamine

Loa andja küsis kohalikult omavalitsuselt arvamust (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 27.01.2020 nr 12-2/20/4-4) nõuetekohaseks tunnistatud taotluse kohta (KeÜS § 43 lg 2¹, MaaPS § 49 lg 6). Kohalik omavalitsus teatas, et kooskõlastab ettevõtte taotluse (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 24.03.2020 nr 12-2/20/4-5).

Loa andja teavitas avalikkust loa menetluse algatamisest 24.01.2020 väljaandes Ametlikud Teadaanded. Lisaks teavitas loa andja ettevõtet ja menetlusosalisi menetluse algatamisest (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 24.01.2020 nr 12-2/20/4-3; KeÜS § 46 lg 1 p-d 1 ja 2). Taotluse avalikustamise käigus ei esitatud ettepanekuid ega vastuväiteid.

Keskkonnaamet edastas muudetud Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse 30.10.2025 kirjaga nr DM-109088-4 Häädemeeste Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks. Häädemeeste Vallavolikogu nõustus 16.12.2025 otsusega nr 2 keskkonnaloa andmisega Kiusumetsa liivakarjääris maavara kaevandamiseks vastavalt esitatud keskkonnaloa taotlusele ja selle lisadele. Korralduses oli ka järgnev punkt, et maavara kaevandamisel tuleb lähtuda keskkonnamõjude hindamise aruandes toodud leevendavatest meetmetest ja kasutada kõige vähem häiringuid tekitavaid väljaveoalternatiive.

Loa andja teavitas XX.XX.2026 loa andmise otsuse eelnõu valmimisest ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning saatis eelnõud menetlusosalistele ja huvitatud isikutele tutvumiseks ning arvamuse või vastuväidete esitamiseks (HMS § 48 lg 1 ja 2, § 49 lg 1, KeÜS § 48 lg 1, 3 ja 4, KeHJS § 11 lg 2²). Eelnõu valmimisest teavitati ka ajalehes Pärnu Postimees. Eelnõudele ei esitatud ettepanekuid ega vastuväiteid/esitati ettepanekuid ja vastuväiteid (vt korralduse ptk 3.5).

2.3 Keskkonnamõju hindamise algatamine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 3 p-de 1 ja 2 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju, kui taotletakse tegevusloa või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju või kavandatakse tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik.

KeHJS § 11 lg 2 kohaselt vaatab otsustaja tegevusloa taotluse läbi ning teeb otsuse kavandatava tegevuse keskkonnamõju hindamise (edaspidi *KMH*) algatamise või algatamata jätmise kohta tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul. KeHJS § 9 kohaselt on otsustaja tegevusloa andja, MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamisloa Keskkonnaamet, seega on Keskkonnaamet otsustajaks KeHJS tähenduses. KeHJS § 6 lg 2 p 2, § 11 lg-te 2 ja 4 ning Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määruse nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhinnang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi määrus nr 224) § 3 p 4 ja § 15

p 8 kohaselt peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas kavandatava tegevusega võib eeldatavalt kaasneda oluline keskkonnamõju või mitte ning otsustama KMH algatamise või algatamata jätmise üle, kui tegemist on sellise tegevusega, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis võib üksi või koostoimes muu tegevusega eeldatavalt mõjutada Natura 2000 võrgustiku ala või kaitstavat loodusobjekti.

Keskkonnaamet algatas Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnakaitseloa taotluse menetluses keskkonnamõju hindamise (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 20.04.2020 numbriga DM-109088-2).

KMH programm tunnistati nõuetele vastavaks Keskkonnaameti 04.11.2021 dokumendiga nr 6-3/21/6683-7. Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse KMH aruanne tunnistati nõuetele vastavaks Keskkonnaameti 07.10.2025 dokumendiga nr 6-3/25/6509-6.

3. KAALUTLUSED

3.1 Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse üle otsustamine

Keskkonnamõju hinnatakse, kui taotletakse luba ja kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. Samuti tuleb hinnata keskkonnamõju, kui kavandatakse tegevust, millega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura 2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile, ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik (KeHJS § 3 lg 1 p 1, p 2).

Keskkonnamõju hindamine (edaspidi KMH) algatati, kuna ettevõtte kavandatav tegevus on KeHJS-e mõistes tegevus, mille puhul peab otsustaja andma eelhindangu selle kohta, kas järgmisel tegevusel on oluline keskkonnamõju (KeHJS § 6 lg 2 p 2). Eelhinnangus (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 20.04.2020 numbriga DM-109088-2) järeldas Keskkonnaamet, et KMH tuleb algatada järgmistel põhjustel:

- Kavandatava tegevuse mõjualas asub Natura 2000 võrgustikku kuuluv Põhja-Liivimaa linnuala. Karjääriga kaasnev ebasoodne mõju kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele ei ole välistatud. KMH käigus tuleb läbi viia Natura asjakohane hindamine.
- Karjääri rajamisega võib kaasneda piiriülene mõju Läti Vabariigile.
- Ei ole teada karjäärist väljajuhitava vee mõju piirkonna veerežiimile ja eesvooludele.
- Ei ole teada karjääri mõju perspektiivsele Metsavajakute looduskaitsealale.
- Ei ole teada, milline mõju kaasneb Pärnu maakonna ja Häädemeeste valla rohelisele võrgustikule.

KMH aruanne tunnistati nõuetele vastavaks (registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 07.10.2025 nr 6-3/25/6509-6). KMH aruandes jõuti järeldusele, et kavandatava tegevusega võivad kaasneda mõjud kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele ja võib esineda piiriülene mõju Läti Vabariigi kaitstavale linnustikule. Nende võimalike mõjude leevendamiseks on vaja rakendada leevendusmeetmeid. Kui meetmed võetakse arvesse, siis ei ole alust eeldada olulise keskkonnamõju ilmnemist ning tegevust võib lubada. Täpsemad keskkonnameetmed on esitatud peatükis 3.4.1.

3.2 Kaalutlused loa andmisel

Taotluse lahendamisel ei ole loa andja seotud taotleja õiguslike seisukohtadega, vaid taotluse eesmärgiga - sellega, milliseks tegevuseks taotleja luba soovib. Tegevuse õiguslik kvalifitseerimine haldusmenetluses on loa andja ülesanne (Riigikohtu lahend 3-3-1-74-14, p 13).

Kaevandamisluba antakse kuni 30 aastaks välja arvatud liiva, kruusa, järvelubja, järve- ja meremuda kaevandamiseks, kus luba antakse kuni 15-ks aastaks (MaaPS § 60 lg 1 ja 2).

Keskkonnaluba antakse tähtajaliselt 15 aastaks.

3.2.1 Maavara kaevandamine

3.2.1.1 Lubatav tegevus

Ettevõttel on luba (seaduses ka kui kaevandamisluba) vaja maapõuest kaevandamiseks (MaaPS § 42 lg 1).

MaaPS § 1 lõike 3 kohaselt kohaldatakse kaevandamisloa andmise ja muutmise menetlusele HMS avatud menetluse sätteid, arvestades MaaPS erisusi. MaaPS § 1 lõike 4 järgi kohaldatakse maavara kaevandamise keskkonnaloa andmise ja muutmise menetlusele KeÜS 5. peatükki, arvestades MaaPS-i erisusi.

3.2.1.2 Nõuded maavara kaevandamisele

MaaPS § 49 lõike 1 kohaselt esitab taotleja kaevandamise keskkonnaloa saamiseks loa andjale taotluse.

MaaPS § 48 kohaselt annab kaevandamise keskkonnaloa Keskkonnaamet. MaaPS § 49 lõike 6 kohaselt saadab keskkonnaloa andja kaevandamise keskkonnaloa taotluse arvamuse saamiseks kavandatava kaevandamiskoha kohaliku omavalitsuse üksusele, kes esitab oma arvamuse kirjalikult kahe kuu jooksul taotluse saamisest arvates.

Kooskõlas MaaPS § 49 lõikega 6 edastas Keskkonnaamet Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse 27.01.2020 kirjaga nr 12-2/20/4-4 Häädemeeste Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks. Häädemeeste Vallavalitsus nõustus 18.03.2020 korraldusega nr 127 maavara kaevandamise loa väljastamisega Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldisel liiva kaevandamiseks vastavalt maavara kaevandamise loa taotlusele, kaevandamisloa ja selle väljastamise kohta antava haldusakti eelnõudele. Häädemeeste Vallavalitsuse korralduses oli ka punkt, et kaevandamiseks kasutatud maa-ala, sh teenindusmaa, korrastustööd tuleb teostada hiljemalt ühe aasta jooksul aktiivse tarbevaru ammendumisest konkreetset mäeeraldisel lahustükil.

Kooskõlas KeÜS § 43 lõikega 3 edastas Keskkonnaamet Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse 30.10.2025 kirjaga nr DM-109088-4 Häädemeeste Vallavalitsusele arvamuse avaldamiseks. Häädemeeste Vallavolikogu nõustus 16.12.2025 otsusega nr 2 keskkonnaloa andmisega Kiusumetsa liivakarjääris maavara kaevandamiseks vastavalt esitatud keskkonnaloa

taotlusele ja selle lisadele. Korralduses oli ka järgnev punkt, et maavara kaevandamisel tuleb lähtuda keskkonnamõtjude hindamise aruandes toodud leevendavatest meetmetest ja kasutada kõige vähem häiringuid tekitavaid väljaveoalternatiive.

Keskkonnaamet arvestab keskkonnaloa menetluses Häädemeeste Vallavalitsuse poolt esitatud tingimustega.

MaaPS § 50 lõike 6 kohaselt tuleb taotlusele lisada kaevandamisjäätmekava, kui kaevandamise käigus tekib kaevandamisjätmeid, mida ladustatakse mäeeraldise teenindusmaal, mis ei ole jäätmeoidla jäätmeseaduse § 35² tähenduses. MaaPS § 50 lõike 3 kohaselt peab taotluse seletuskiri sisaldama andmeid kaevandamise käigus tekkivate kaevandamisjätmete kohta. Taotluse kohaselt leiab kogu kasulik materjal kasutust ning mäeeraldiselt eemaldatud katend ladustatakse mäeeraldise teenindusmaal aunades. Taotleja on teadlik, et juhul, kui tegevuse käigus selgub, et kaevandamisjätmeid siiski tekib, on kohustus esitada ka kaevandamisjäätmekava.

Eelnevale tuginedes ei ole antavale keskkonnaloale jätmete eriosa lisamine vajalik. Kui tegevuse käigus selgub, et kaevandamisjätmeid siiski tekib, tuleb esitada ka kaevandamisjäätmekava ning taotleda keskkonnaloale jätmete eriosa lisamist.

KeÜS § 42 lõike 1 punkti 5 kohaselt peab keskkonnaloa taotluses märkima kavandatava tegevuse eesmärgi ja põhjenduse. Kavandatava tegevuse eesmärgiks on Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldisel ehitusliiva kaevandamine. Maavara kavandatav kasutusvaldkond on teedeehitus ja -remont ning üldehitus.

Vastavalt strateegilises dokumendis „Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050“ toodud eesmärkidele ja põhimõtetele tuleb maardlate kasutusse võtmisel eelistada juba avatud maardlate maksimaalset võimalikku kasutamist, mille kohta on piisavalt vajalikku informatsiooni nii keskkonnatingimuste kui ka kaevandamise tehnoloogiliste võimaluste kohta. Kiusumetsa liivakarjääri seletuskirja kohaselt on Kiusumetsa liivamaardlat uuritud mitmel korral. Esmased Eesti Geoloogiafondis olevad andmed Kiusumetsa maardla geoloogiliste uuringute kohta pärinevad aastast 1971. Eesti NSV Geoloogia Valitsus viis 1984. aastal läbi geoloogilise uuringu, mille andmetele on registris 10,78 hektaril arvele võetud Kiusumetsa liivamaardla aktiivne reservvaru 367 tuh m³ (plokk 1).

2014. aastal teostas Eesti Geoloogiakeskus Lääne-Eestis kaevandamisega rikutud ja mahajäetud ehitusmaavarade karjääride revisjoni, tööd hõlmasid ka Pärnu maakonna mahajäetud karjääre. Revisjoni käigus ilmnis, et Majaka külas Orajõe metskond 57 (katastritunnus 21303:005:0354) ja Kilmezsi (katastritunnus 21303:002:0472) maaüksustel asuvas Kiusumetsa mahajäetud karjääris ei ole kaevandatud vähemalt 19 aastat. Mahajäetud mäeeraldisest eravalduses oleva Kilmezsi maaüksuse piiridesse ulatunud osas ei ole kaevandatud.

Maavarauuringud OÜ viis 2019. aastal AS YIT Eesti tellimusel 17,84 ha suurusel alal täiendava geoloogilise uuringu Kiusumetsa liivamaardla ploki 1 reservvaru tarbevaruna arvele võtmiseks.

Keskkonnaamet on hinnanud esitatud taotluse materjale, Kiusumetsa liivakarjäärile koostatud KMH materjale ja menetluse käigus kogutud andmeid ning leidnud, et teadaolevalt käesoleva

loa andmisega ei minda vastuollu riigi huviga. Kiusumetsa liivamaardla uuesti kasutusele võtmisel kaevandatakse alal, mille edelaserv piirneb mahajäetud Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldisega, kus pole kaevandatud vähemalt 19 aastat. Keskkonnaameti hinnangul on Kiusumetsa liivamaardla keskkonnatingimuste ning kaevandamise tehnoloogiliste võimaluste kohta piisavalt vajalikku informatsiooni.

3.3 Loa andmisest keeldumise aluste hindamine

Keskkonnaametile teadaolevalt ei esine loa andmisest keeldumise aluseid (KeÜS § 52 lg 1 ja 2, MaaPS § 55). MaaPS § 55 lõike 2 punktides 1-9 ja lõike 3 punktides 2-3 toodud asjaolusid Kiusumetsa liivakarjääri mäeeraldisel, mäeeraldisel teenindusmaa või nende asukohaga seoses ei esine, seega ei ole nimetatud punkte keeldumise alusena asjakohane käsitleda.

Taotlejat ei ole karistatud keskkonnavastase kuriteo eest ega väärteo eest kaks või enam korda või on taotleja karistusandmed karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud (KeÜS § 52 lg 1 p 1).

Tegevus vastab õigusaktidega sätestatud nõuetele (KeÜS § 52 lg 1 p 4, MaaPS § 55 lg 1).

Tegevusega ei kaasne keskkonnoahtu (KeÜS § 52 lg 1 p 6). Keskkonnaamet tunnistas 07.10.2025 kirjaga nr 6-3/25/6509-6 Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse juurde koostatud keskkonnamõju hindamise aruande nõuetele vastavaks. Vastavalt aruandes esitatud järeldustele ja leevendusmeetmetele seatakse keskkonnaloale nr KL-527395 ebasoodsate keskkonnamõjude vähendamiseks kõrvaltingimused.

Tegevusega kaasnevate heidete lisandumisel ei ole keskkonna kvaliteedi piirväärtus ületatud (KeÜS § 52 lg 1 p 8, MaaPS § 55 lg 1).

Loa andmisega ei minda vastuollu riiklike huvidega, mis on käsitletud Riigikogus 06.06.2017 vastu võetud strateegiadokumendis "Maapõuepoliitika põhialused aastani 2050" (MaaPS § 55 lg 2 p 10). Samuti ei tuvastatud vastuolusid teiste valdkondade eriseadustega. Nii KMH-s kui ka korralduses on nimetatud erinevaid aspekte, millele on vaja tähelepanu pöörata arvestades sotsiaalse keskkonna, looduskeskkonna, liigikaitse, julgeoleku ja kultuuri valdkonna seadustes väljendatud riigi huvi.

Häädemeeste Vallavalitsus nõustus 18.03.2020 korraldusega nr 127 taotletaval mäeeraldisel kaevandamiseks (registreeritud Keskkonnaameti dokumendiregistris 24.03.2020 nr 12-2/20/4-5). Pärast KMH aruande nõuetele vastavaks tunnistamist andis Häädemeeste Vallavolikogu oma 16.12.2025 otsusega nr 2 uuesti kohaliku omavalitsuse nõusoleku (KOTKAS 17.12.2025 nr DM-109088-7) (MaaPS § 55 lg 2 p 11).

Tehtavad tööd ei mõjuta oluliselt ebasoodsalt kaitstavat loodusobjekti (MaaPS § 55 lg 2 p 12). Keskkonnaameti 07.10.2025 kirjaga nr 6-3/25/6509-6 tunnistati Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele koostatud keskkonnamõju hindamise aruanne nõuetele vastavaks, millest tulenevalt seatakse keskkonnaloale nr KL-527395 ebasoodsa mõju vähendamiseks kõrvaltingimused.

Taotleja ei ole karistusregistrisse kantud kaevandamise ega kaevandamisjäätmete käitlemise

nõuete eiramise eest (karistusregistri päring seisuga XX.XX.2026) (MaaPS § 55 lg 3 p 1).

3.3.1 Kinnistu kasutusõigus

Tegevuskoha kinnistu ei kuulu ettevõttele, kuid ettevõtte on esitanud kinnituskirja, mis annab talle õiguse kasutada kinnistut. Samas on loa andjal muu hulgas vajalik arvestada asjaoluga, et tegevuskohaks oleva kinnistu omandi- või kasutusõigus võib muutuda või lõppeda. Loa andjal on õigus tunnistada haldusakt, mis andmise ajal oli õiguspärane, isiku kahjuks edasiulatavalt kehtetuks, kui haldusorganil oleks olnud õigus jätta haldusakt hiljem muutunud faktiliste asjaolude tõttu või hiljem muudetud õigusnormi alusel välja andmata ja avalik huvi haldusakti kehtetuks tunnistamiseks kaalub üles isiku usalduse, et haldusakt jääb kehtima (HMS § 66 lg 2 p 2). Kuivõrd loa andjal on õigus jätta luba andmata, kui puudub tegevuskohaks oleva kinnistu kasutusõigus, peab loa andja põhjendatuks jätta endale õiguse tunnistada käesoleva korraldusega antav luba nr KL-527395 kehtetuks, kui tegevuskoha kasutamise õiguslik alus lõpeb (HMS § 53 lg 1 p 4).

3.4 Kõrvaltingimuste seadmine

HMS § 3 lõike 1 kohaselt võib haldusmenetluses piirata isiku põhiõigusi ja -vabadusi ning tema muid subjektiivseid õigusi ainult seaduse alusel. Haldusmenetluse üksikasjad määrab haldusorgan kaalutlusõiguse alusel (HMS § 5 lõige 1). Kaalutlusõigust tuleb teostada kooskõlas volituste piiride, kaalutlusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve (HMS § 4 lõige 2). MaaPS § 56 lõike 1 punkti 9 kohaselt märgitakse kaevandamisloale meetmed, mis seatakse maapõue kaitse ja maavara ratsionaalse kasutamise tagamiseks ning inimese tervisele, varale ja keskkonnale kaevandamisest tuleneva keskkonnanahäiringu vähendamiseks. Keskkonnaloaga reguleeritakse mäeeraldisel ja mäeeraldise teenindusmaal läbiviidavaid tegevusi ning nähakse ette leevendusmeetmed otseselt kaevandamisest tulenevatele keskkonnamõjudele. Kõrvaltingimused ja seirevajadused sätestatakse keskkonnaloa eriosades vastavalt asjakohasusele.

Haldusorgan võib anda haldusakti kõrvaltingimusega, milleks muuhulgas on haldusakti hilisema muutmise, kehtetuks tunnistamise või kõrvaltingimuse kehtestamise võimaluse jätmine (HMS § 53 lg 1 p 4). Haldusakti kõrvaltingimuse võib määrata siis, kui haldusakti andmine tuleb otsustada halduse kaalutlusõiguse alusel (HMS § 53 lg 2 p 3). Keskkonnaloa on haldusaktiks, mille andmise või mitte andmise ning mille kehtivuse otsustab loa andja kaalutlusõiguse alusel.

3.4.1 KMH-s esitatud keskkonnameetmed

Keskkonnaamet algatas 20.04.2020 kirjaga nr DM-109088-2 Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse menetluses keskkonnamõju hindamise. Keskkonnaameti 07.10.2025 kirjaga nr 6-3/25/6509-6 tunnistati Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotlusele koostatud keskkonnamõju hindamise aruanne nõuetele vastavaks. KMH eesmärgiks oli Kiusumetsa liivamaardla avamise, töötamise, väljaveoga seotud tegevuste ning karjääri tegevuse lõpetamise mõjude hindamine.

Keskkonnamõju hindamise käigus hinnati kavandatava tegevusega kaasnevat mõju keskkonnale ning inimeste tervisele, heaolule ja varale. Tegevusega kaasnevaid mõjusid on võimalik vältida

ja vähendada rakendades leevendavaid meetmeid.

KMH-s esitatud kaalutluste alusel kavandab Keskkonnaamet keskkonnahäiringute leevendamiseks lisada Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloale nr KL-527395 järgmised asjakohased kõrvaltingimused:

- Tuleb tagada, et mäeeraldisel asuva metsa raadamistööd tehakse väljaspool lindude pesitsusaega (01.02-31.08). Arvestatud on siin erinevate liigirühmade pesitsusaegadega.
- Kaevandamise ajal tuleb iga aasta kevadel (15.03-05.05) kindlaks teha must-toonekure pesitsemine või mitte pesitsemine teadaolevas elupaigas või selle lähipiirkonnas. Kui tehakse kindlaks liigi pesitsemine, tuleb katkestada mürarikkad tööd karjääris ning peatada karjäärist materjali väljavedu pesitsusajal (15.03-31.08). Kui liik piirkonnas ei pesitse, ei ole ajalised piirangud põhjendatud.
- Laanepüüde avalduva mõju vältimiseks tuleb katkestada karjääris tööd laanepüü pesitsusajal (01.02-15.06) või kuhjata mäeeraldisel põhjaosasse vähemalt 4 m kõrgused pinnasevallid või paigaldada müratõkkeseinad müra leviku takistamiseks.
- Läti Vabariigi territooriumil pesitsevate händkakule ja värbkakule avalduvate võimalike müramõjude vältimiseks tuleb karjääris pesitsusajal (01.02-31.08) tööd peatada või kuhjata mäeeraldisel ida- ja lõunaserva vähemalt 4 m kõrgused pinnasevallid või kasutada müratõkkeseinu.
- Karjääri korrastamisega on otstarbekas ala kujundada mitmekesise ökosüsteemiga koos erinevate elupaikadega ja mitmekesise maastikuga, et see oleks sobilik erinevatele liikidele ja säilitaks Põhja-Liivimaa linnuala kaitse-eesmärgiks oleva must-toonekure elupaigana kvaliteetse piirkonna.
- Rakendada tuleb järkjärgulist ala korrastamist ning kujundada ala kahepaiksetele ja kivisisalikule sobivaks elupaigaks. Korrastusprojekti koostamisse tuleb kaasata kahepaiksete ja kivisisaliku ekspert.
- Kaevevälja tehnilise korrastamise töödega tuleb alustada kaevandamise ajal.
- Korrastamistingimused tuleb Keskkonnaametilt taotleda kaevandamise algfaasis.
- Karjääri korrastamisega tuleb alustada juba kaevandamise ajal. Mäeeraldis tuleb jagada kolmeks osaks ning alustada kaevandamist mäeeraldisel lõunaservast. Metsa raiumine ja katendi eemaldamine tuleb teha osade kaupa, st metsa raadamine ja katendi eemaldamine tehakse siis, kui esimene osa karjäärist on vähemalt 2/3 ulatuses ammendatud. Kui see osa maavarast on ammendatud, tuleb maapinda hakata planeerima kahepaiksetele ja kivisisaliku elupaikadele vastavaks. Korrastamise aluseks on korrastusprojekt.
- Mäeeraldisel viimasel kolmandikul kaevandamine ei ole lubatud laanepüü pesitsusajal (01.02-15.06).
- Ettevaatusprintsipi alusel on soovitatav lindude pesitsusajal (01.02-31.08) karjäärist materjali massveona välja mitte vedada, vaid piirduda tunnis maksimaalselt nelja sõiduga. Meede aitab vähendada võimalikke transpordimürast tulenevaid häiringuid.
- Enne ettevalmistavate töödega alustamist mäeeraldisel tuleb kõik kuklaste pesad uuesti fikseerida ja need ümber asustada. Pesakuhilate ümberasustamise juurde tuleb kaasata vastav ekspert, kelle juhendamisel ja järelevalvel töid tehakse.
- Müra tingitud häiringu vähendamiseks tuleb rajada mäeeraldisel põhja-, lääne- ja loodeossa minimaalselt 4 m kõrgused pinnasevallid või kasutada spetsiaalseid

müratõkkeseinu. Soovitatav on terve mäeeraldise ulatuses rajada vähemalt 4 m kõrgused pinnasevallid või kasutada müratõkkeseinu.

- Kasutada tuleb tehniliselt korras masinaid ja seadmeid. Riski vähendamiseks tuleb masinaid tankida (sh kütust hoiustada) ja hooldada selleks ettenähtud platsil, mis tuleb varustada reostuse likvideerimise vahenditega ning on soovitatavalt vettpidava kattega.

Loa taotluse kohaselt korrastatakse kaevandatud ala metsamaaks ja veekoguks. KMH aruande kohaselt on otstarbekas ala korrastada kahepaiksetele ja kivisisalikele sobivaks elupaigaks. Samuti on KMH aruandes välja toodud, et elupaiga kujundamisel on võimalik kasutada Rail Baltica trassilt pärit pinnast. Kui Rail Baltica trassi ehitamise tulemusel saadakse piisavas koguses pinnast korrastamislahenduseks, võib eelistada kogu karjäärialala korrastamist metsamaaks, nii nagu see praegu looduslikult on. Kui pinnast ei ole Rail Baltica trassi ehituselt piisavalt võtta, korrastada karjäärialala veekoguks ja metsamaaks.

Lähtuvalt eelnevast määrab Keskkonnaamet loale korrastamise suunaks metsamaa või metsamaa ja veekogu, võimalusel kahepaiksetele ja /või kivisisalikele sobiv elupaik.

KMH käigus käsitleti karjääri väljaveoteede erinevaid alternatiive järgnevalt:

Väljaveotee alternatiiv 1 – vastavalt kaevandamisloa taotluses toodule: Karjääri pääseb Kabli – Massiaru kõrvalmaanteelt (tee nr 19336) liikudes Laiksaare – Massiaru – Teaste kõrvalmaanteele (19334) ja sealt mööda vana raudteetammi (Raudtee tee 7560543) Kiusumetsa metsateele (2130506) (KMH aruande joonis 3 ja 4).

Väljaveotee alternatiiv 2 – väljaveotee kulgeb Kiusumetsa teelt vanale raudteetammile (Raudtee tee) ja keerab sealt läände Mustikametsa teele (2130502), mis kulgeb kuni Tallinn – Pärnu – Ikla maanteeeni (KMH aruande joonis 4). Väljaveotee on kasutusel Rail Baltica ehituse ajal, hiljem teed pole võimalik kasutada, sest ülepääsu Rail Baltica trassist sinna ei rajata.

Väljaveotee alternatiiv 3 – väljaveotee kulgeb Kiusumetsa teelt kuni Kiviaru teeni (2130505) ning keerab sealt läände kuni Väike-Kanali teeni (2130517). Mööda Väike-Kanali teed kulgeb tee kuni Mustikametsa teeni (2130502), kust keerab tee taas läände, kus Mustikametsa tee kulgeb kuni Tallinn – Pärnu – Ikla maanteeeni (KMH aruande joonis 4). Väljaveotee on kasutusel Rail Baltica ehituse ajal, hiljem teed pole võimalik kasutada, sest ülepääsu Rail Baltica trassist sinna ei rajata.

Väljaveotee alternatiiv 4 – väljaveotee kulgeb Kiusumetsa teelt vanale raudteetammile (Raudtee tee) ning kulgeb mööda tammi põhja poole kuni Jaagupi – Urissaare (19335) kõrvalmaanteeeni.

Väljaveotee alternatiiv 5 – väljaveotee kulgeb Kiusumetsa teelt vanale raudteetammile (Raudtee tee) ning kulgeb mööda tammi lõunasse kuni Suurestüki teeni. Suurestüki tee on munitsipaalomandis olev tee. Raudtee tee (7560543) lõik kilomeetritel 37,763-39,068 on eratee, mis ühendab Orajõe metskond 1 maaüksusel asuvat Raudtee teed Suurestüki teega. Teede kasutamiseks maavara väljaveoks, tuleb sõlmida vajalikud kokkulepped teede valdajatega.

Pärast alternatiivide hindamist oli lõppjärelendus järgmine:

- Vältida materjali veoks väljaveotee alternatiivi 1 kui kõige enam negatiivseid mõjusid tekitava (nii elanikele kui loodusele) alternatiivi.
- Eelistatuim väljaveotee on alternatiiv 2, mis tekitab kohalikele elanikele ja looduskeskkonnale kõige vähem häiringuid.
- Väljaveotee alternatiivid 2 ja 3 on kasutusel vaid Rail Baltica trassi ehitamise ajal.
- Kui Rail Baltica trassi rajamisel ülepääs suletakse, on järgmise väljaveoteena sobilikum alternatiiv 5. Selleks tuleb sõlmida Suurestüki tee ja Raudtee tee valdajatega kokkulepped tee kasutamiseks.

Keskkonnaamet arvestab esitatud meetmetega ning lisab need keskkonnakaitseloa kõrvaltingimustena. Meetmete sõnastust täpsustatakse selliselt, et tingimustes on viidatud konkreetsetele teede nimetustele ja numbritele. Häädemeeste Vallavolikogu 16.12.2025 otsuse nr 2 kohaselt tuleb kasutada kõige vähem häiringuid tekitavaid väljaveoalternatiive. Kuna väljaveotee alternatiivi nr 1 kasutamisel kaasneks kõige enam negatiivseid mõjusid, välistatakse väljaveotee alternatiivi 1 kasutamine. Keskkonnaamet määrab loale lisaks järgmised kõrvaltingimused:

- Maavara väljavedu ei ole lubatud suunal Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Laiksaare – Massiaru – Teaste tee (19334) – Kabli – Massiaru tee (19336) kaudu.
- Eelistatuim väljaveotee on suunal Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Mustikametsa tee (2130502) kuni Tallinn – Pärnu – Ikla maanteeeni.
- Väljavedu Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Mustikametsa tee (2130502) või selle koridori kaudu ning Kiusumetsa tee (2130506) – Kiviaru tee (2130505) – Väike-Kanali tee (2130517) – Mustikametsa tee (2130502) suundadel on kasutusel vaid Rail Baltica trassi ehitamise ajal.
- Kui Rail Baltica trassi rajamisel ülepääs suletakse, on järgmise väljaveoteena sobilikum suund Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Suurestüki tee. Selleks tuleb sõlmida Suurestüki tee ja Raudtee tee valdajatega kokkulepped tee kasutamiseks.

3.4.2 Keskkonnaloale kantavad kõrvaltingimused

Keskkonnaloaga reguleeritakse mäeeraldisel ja mäeeraldise teenindusmaal läbiviidavaid tegevusi ning nähakse ette leevendusmeetmed otseselt kaevandamisest tulenevatele keskkonnamõjudele. Keskkonnaloale nr KL-527395 lisatakse KMH-s esitatud kaalutluste alusel esitatud kõrvaltingimused (vt ptk 3.4.1) ning kõrvaltingimus vältimaks karjäärivee sattumist must-toonekure toitumisveekogusse. Alljärgnevalt on toodud kokkuvõtlik kaalutus täiendava kõrvaltingimuse lisamiseks.

Maaparendustööde käigus (KIVIARU (TTP-256)) on taotletava mäeeraldise edelaosasse rajatud kuivenduskraav, mis 3,5 km kaugusel läänes suubub Loode oja. Kraavi põhja kõrgus mäeeraldise piiril on 26,16 m ja langus 1:25, st allavoolu 50 m kaugusel on kraavi põhja kõrgus 2 m väiksem. Kiusumetsa liivakarjääri keskkonnaloa taotluse seletuskirja kohaselt on maaomanikul võimalus vastavalt vajadusele isevoolset veetaset kraavi sulgemisega reguleerida. Kuna puudub vajadus veetaset alandada, võib kraavi sulgeda vältimaks karjäärivee sattumist must-toonekure toitumisveekogusse. Selleks, et ennetada karjäärivee sattumist must-toonekure

toitumisveekogusse, seab Keskkonnaamet tegevusele järgmise kõrvaltingimuse:

- Loa omajal tuleb kokkuleppel tegevuskoha kinnistu maaomanikuga sulgeda Kiusumetsa liivakarjääri edelaossa rajatud kuivenduskraav, et vältida karjäärivee sattumist must-toonekure toitumisveekogusse.

Keskkonnaloale nr KL-527395 lisatakse järgmised kõrvaltingimused:

1. Tuleb tagada, et mäeeraldisel asuva metsa raadamistööd tehakse väljaspool lindude pesitsusaega (01.02-31.08).
2. Kaevandamise ajal tuleb iga aasta kevadel (15.03-05.05) kindlaks teha must-toonekure pesitsemine või mitte pesitsemine teadaolevas elupaigas või selle lähipiirkonnas. Andmed pesitsemise või mitte pesitsemise kohta tuleb esitada loa andjale. Kui tehakse kindlaks liigi pesitsemine, tuleb katkestada mürarikkad tööd karjääris ning peatada karjäärist materjali väljavedu pesitsusajal (15.03-31.08). Kui liik piirkonnas ei pesitse, ei ole ajalised piirangud põhjendatud.
3. Loa omajal tuleb kokkuleppel tegevuskoha kinnistu maaomanikuga sulgeda Kiusumetsa liivakarjääri edelaossa rajatud kuivenduskraav, et vältida karjäärivee sattumist must-toonekure toitumisveekogusse.
4. Laanepüüle avalduva mõju vältimiseks tuleb katkestada karjääris tööd laanepüü pesitsusajal (01.02-15.06) või kuhjata mäeeraldisel põhjaosasse vähemalt 4 m kõrgused pinnasevallid või paigaldada müratõkkeseinad müra leviku takistamiseks.
5. Läti Vabariigi territooriumil pesitsevate händkakule ja värbkakule avalduvate võimalike müramõjude vältimiseks tuleb karjääris pesitsusajal (01.02-31.08) tööd peatada või kuhjata mäeeraldisel ida- ja lõuna serva vähemalt 4 m kõrgused pinnasevallid või kasutada müratõkkeseinu.
6. Mürast tingitud häiringu vähendamiseks tuleb rajada mäeeraldisel põhja-, lääne- ja loodeossa minimaalselt 4 m kõrgused pinnasevallid või kasutada spetsiaalseid müratõkkeseinu. Soovitav on terve mäeeraldisel ulatuses rajada vähemalt 4 m kõrgused pinnasevallid või kasutada müratõkkeseinu.
7. Karjääri korrastamisega on otstarbekas ala kujundada mitmekesise ökosüsteemiga koos erinevate elupaikadega ja mitmekesise maastikuga, et see oleks sobilik erinevatele liikidele ja säilitaks Põhja-Liivimaa linnuala kaitse-eesmärgiks oleva must-toonekure elupaigana kvaliteetse piirkonna.
8. Rakendada tuleb järkjärgulist ala korrastamist ning soovitatavalt kujundada ala kahepaiksetele ja kivisisalikule sobivaks elupaigaks. Sel juhul tuleb korrastusprojekti koostamisse kaasata kahepaiksete ja kivisisaliku ekspert.
9. Kaevälja tehnilise korrastamise töödega tuleb alustada kaevandamise ajal.
10. Korrastamistingimused tuleb Keskkonnaametilt taotleda kaevandamise algaasis.
11. Karjääri korrastamisega tuleb alustada juba kaevandamise ajal. Mäeeraldis tuleb jagada kolmeks osaks ning alustada kaevandamist mäeeraldisel lõunaservast. Metsa raiumine ja katendi eemaldamine tuleb teha osade kaupa, st metsa raadamine ja katendi eemaldamine tehakse siis, kui esimene osa karjäärist on vähemalt 2/3 ulatuses ammendatud. Kui see osa maavarast on ammendatud, tuleb maapinda hakata planeerima kahepaiksetele ja kivisisaliku elupaikadele vastavaks. Korrastamise aluseks on korrastusprojekt.

12. Mäeeraldisel viimasel kolmandikul kaevandamine ei ole lubatud laanepüü pesitsusajal (01.02-15.06).
13. Ettevaatusprintsibiist lähtuvalt on soovitatav lindude pesitsusajal (01.02-31.08) karjääril materjali massveona välja mitte vedada, vaid piirduda tunnis maksimaalselt nelja sõiduga. Meede aitab vähendada võimalikke transpordimürast tulenevaid häiringuid.
14. Enne ettevalmistavate töödega alustamist mäeeraldisel tuleb kõik kuklaste pesad uuesti fikseerida ja need ümber asustada. Pesakuhilate ümberasustamise juurde tuleb kaasata vastav ekspert, kelle juhendamisel ja järelevalvel töid tehakse.
15. Kasutada tuleb tehniliselt korras masinaid ja seadmeid. Riski vähendamiseks tuleb masinaid tankida (sh kütust hoiustada) ja hooldada selleks ettenähtud platsil, mis tuleb varustada reostuse likvideerimise vahenditega ning on soovitatavalt vettpidava kattega.
16. Materjali väljavedu ei ole lubatud suunal Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Laiksaare – Massiaru – Teaste tee (19334) – Kabli – Massiaru tee (19336) kaudu.
17. Eelistatult väljaveotee on suunal Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Mustikametsa tee (2130502) kuni Tallinn – Pärnu – Ikla maanteeeni.
18. Väljavedu Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Mustikametsa tee (2130502) või selle koridori kaudu ning Kiusumetsa tee (2130506) – Kiviaru tee (2130505) – Väike-Kanali tee (2130517) – Mustikametsa tee (2130502) suundadel on kasutusel vaid Rail Baltica trassi ehitamise ajal.
19. Kui Rail Baltica trassi rajamisel ülepääs suletakse, on järgmise väljaveoteena sobilikum suund Kiusumetsa tee (2130506) – Raudtee tee (7560543) – Suurestüki tee. Selleks tuleb sõlmida Suurestüki tee ja Raudtee tee valdajatega kokkulepped tee kasutamiseks.

3.5 Ettepanekute ja vastuväidete kaalumine

Loa eelnõule esitati *mitmeid arvamusi/üks arvamus/ ei esitatud arvamusi*.

Keskkonnaamet edastas esitatud arvamused ja vastuväited ettevõttele tutvumiseks ning arvamuse avaldamiseks (HMS § 49 lg 3, KeÜS § 48¹ lg 4). Olulisemad seisukohad eelnõudele ning Keskkonnaameti selgitused on järgmised: ...

3.6 Otsekohalduvad nõuded

Loaga kaasnevad käitajale õigusaktidest tulenevad õigused ja kohustused. Ettevõtte peab järgima MaaPS-is ja nende alamaktides kajastatud nõudeid ning kohustusi. Keskkonnaamet on seisukohal, et õigusaktidest tulenevaid nõudeid ei ole otstarbekas kanda loale. Olulisemad keskkonnavalused kohustused loa omajale on toodud Keskkonnaameti kodulehel rubriigis "[Loa omaja meelepea](#)".

VAIDLUSTAMINE

Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide haldusakti andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

Siret Punnisk
juhataja
maapõuebüroo